

# OBČNI ZBOR TURISTIČNEGA DRUŠTVA

Leto je naokoli in tako kot vsi je moralo tudi naše občinsko Turistično društvo narediti obračun dela v preteklem letu – ugotoviti, kaj je bilo storjeno, pa tudi, kje so bile pomanjkljivosti.

Tako je imelo društvo 21. februarja v gostilni Micka na Litijski cesti občni zbor, na katerem je predsednik društva Edvard Svetek podal poročilo o delu društva v letu 1991 in predlog plana za leto 1992 s finančnim ovrednotenjem.

Preteklo leto je bilo pomembno za vse Slovence in Slovenijo kot celoto, saj smo doživljali spremembe, kakršnih na našem ozemlju vse od ustanovitve države karantanskih Slovencev do danes ni bilo. Ti dogodki so vplivali tudi na delo Turističnega društva, kljub temu, pa si je le-to prizadevalo, kolikor je bilo le mogoče, izpolniti načrt, ki si ga je zadalo v letu 1991.

Pripravilo je »Srečanje zamejskih in moščanskih kulturnih skupin«, ki pa je bilo načrtovano ravno za čas agresije na Slovenijo in tako smo morali ob velikih stroških prirediteljev odpovedati.

Društvo še naprej sodeluje pri obnovitvenih delih cerkvice v Zavogljah, ki z vsakim dnem kaže več zlahčnosti na svoji zgodovinski patini in pri obnovi zavogeljskega vaškega vodnjaka. Sodeluje z Zavodom za spomeniško varstvo in Arhitekturnim muzejem, ki bo Plečnikovo razstavo preselil v grad Fužine. V Zadružnem domu

v Zadvoru je pripravilo predavanje z diapozitivi o kulturnih in etnografskih znamenitostih naše občine, s šolo v Sostrem je organiziralo očiščevalno akcijo, izvedlo pa je tudi akcijo, ki jo je razpisala Turistična zveza Ljubljane na temo »čisto in urejeno okolje v občini, KS, šoli, vrtcu, na kmetiji in drugih javnih prostorih«. Kot smo zapisali že v prejšnji številki Naše skupnosti, je priznanje za čisto in urejeno šolo v naši občini dobila osnovna šola v Polju, za najbolj urejeno kmetijo in gospodarsko poslopje Matjaž Moškrč iz Zadvoja, ob niju pa še gostilna Micka iz Dobrunj. Društvo je sodelovalo tudi v drugih akcijah, katerih namen je bila višja kulturna in turistična raven.

Načrti Turističnega društva za leto 1992 so ambicioznejši od lanskih. Ob siceršnjem delu si bo društvo prizadevalo za izdelavo novega turističnega prospekta naše občine, za večjo izkoriščenost pomembnih kulturno-zgodovinskih objektov, posebno gradu Fužine, za oživetje kmečkega turizma, za čisto okolje in drugo. Pri skrbi za čisto okolje bo potreben nov pristop v sodelovanju s šolsko mladino in z organizacijami, kot sta lovski in ribiška družina, rejci malih ži-

vali in drugi. Ne navsezadnje pa imamo v naši občini tudi veliko izdelovalcev suhe robe, košar, košaric, lesnih izdelkov, izdelkov iz suhega cvetja in drugih. Z vsem tem se bo moralo ukvarjati ne samo Turistično društvo, temveč tudi občinska uprava. Na občnem zboru je bilo tudi predlagano, da bi se iz vseh turističnih društev, ki delujejo v občini, ustanovila Občinska turistična zveza.

Občnemu zboru, ki je bil zelo dobro organiziran, saj so na njem z izrednookusnimi izdelki domače kuhinje sodelovala dekleta iz Aktivna kmečkih žensk Dobrunj, kot vsako leto pa ga je poživil tudi srečlov, so prisostvovali župan občine Moste-Polje Janez Jančar, predsednik Turistične zveze Ljubljane Lojze Šoster in predsednik komiteja za gostinstvo in turizem mesta Ljubljane Niko Jerman.

Letošnji občni zbor ni bil volilen in tako še naprej ostaja predsednik Turističnega društva občine Moste-Polje Edvard Svetek.

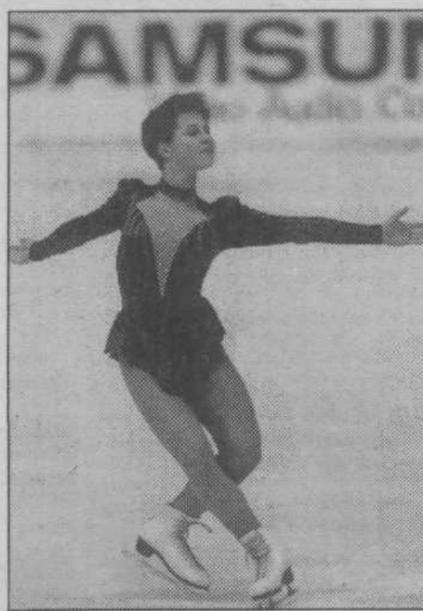
E. S.

# PETRI KLEŠNIK ZA LAS UŠEL NASLOV DRŽAVNE PRVAKINJE

V začetku marca je bilo v Celju prvo državno prvenstvo Slovenije v umetnostnem drsanju, na katerem so drsalci našega kluba DKD Stanko Bloudek poželi največ uspeha, med pionirji pa drsalci Jesenic. Nastopili so še drsalci Olimpije in Celja.

Najbolj ogorčen boj za prvo mesto se je bil med članicami in sicer med Mojco Kopač in našo Založanko Petro Klešnik. Obe sta članici DKD Stanko Bloudek iz Založne. Petra Klešnik je po prvem dnevu vodila in tudi drugi dan v prostem programu odlično začela, vendar se je nesrečno nabrala nekaj napak in naslov prve državne prvakinje se ji je izmuznil. Zaslužila si ga je letošnja olimpijka, kljubska tovarišica Mojca Kopač. Naš drugi olimpijec, Luka Klasinc, pri članih ni imel tako hude konkurence. Gladko je premagal vse.

S. GERLICA



# NAŠA OBČINA NA SEJMU ALPE-ADRIA

Na letošnjem sejmu ALPE-ADRIA, ki bo na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani od 23. do 28. 3. 1992 (10.00-19.00), bodo predstavili tudi turistično ponudbo ljubljanskih občin.

Naša občina se najprej predstavlja s kulturno dediščino. Mednjo sodi grad Fužine, ki ga trenutno obnavljajo, v njem pa bo organizirana stalna Plečnikova razstava. Zanimivi umetnostno zgodovinski objekti so še grajski kompleks Kodeljevo in Jelovškova kapela, gotška cerkev v Zavoglju in spominska soba Jurija Vege v Zagorici pri Ljubljani.

Izletniški turizem in planinske peš poti sodijo med najbolj priljubljene oblike sprostitve v naravi. Popotnik se lahko ustavi na znanih izletniških točkah: na Jančar, Trebeljevem, Malem Vrhu in Lipoglavu.

Šport je v občini Ljubljana Moste-Polje dobro razvit in ponuja široko paleto raznovrstnih športnih dejavnosti. V občini je 21 športnih centrov, zastopan pa je tako strogo mestni kot primestni del občine. Omeniti pa še moramo, da sta na območju naše občine dve lovski družini Laze in Pugled.

Če se odpravljate na izlet po prijaznih gričih Zasavskega hribovja, se lahko ustavite na eni od kmetij, ki se ukvarjajo s kmečkim turizmom. Kračeva turistična kmetija leži v Dolskem, v lepi zeleni in s hribi obdani dolini ob reki Savi. Kmetija na Malem vrhu vam nudi čudovit razgled na bližnjo in daljno okolico, kmetija »Pri Jakobcu« pa stoji na Malem Lipoglavu, sredi prijetne vasi.

Na sejmu bodo lahko obiskovalci kupili velikonočne butarice, ki so značilnost naše občine, ogledali pa si bodo tudi pletarske izdelke.

V torek, 24. 3. 1992 pa bo predstavitveni dan občine Ljubljana Moste-Polje. Pokazali bomo kaj naša občina premore na področju turizma in nakazali smeri njegovega nadaljnjega razvoja. Na predstavitveni dan med drugimi vabljene tudi visoki gostje Andrej Ocvirk, Dušan Plut, Ingo Paš, Jože Jeraj in Dušan Šešok. Po ogledu razstavnega paviljona pa bo z domačimi kuhinjskimi specialitetami pogostil aktiv kmečkih žena.

MKB

# PTIČKI SE ŽENIJO, PRIŠLA JE POMLAD

Pravijo, da na Valentinovo ptički snubijo, na Gregorjevo (12. marca) pa se ženijo. Kdor vsaj malo opazuje naravo, bo temu brez dvoma pritrđil. Ta čas si nekatere ptice že spletajo gnezda. Iz toplih krajev so se vrnili skorci in vsak čas bodo priletele tudi lastovke. Torej pomlad je tu, ali bo muhasta ali prijazna pa še ne vemo.

Ptice so marljive in neizprosno nagon jih žene, da si najdejo primeren prostor

za gnezdenje. Pri tem so zelo natančne, gnezditvena varnost je zanje odločilna in zato najpomembnejša. Če jim pri tem pomaga človek, mu dobroto hvaležno vračajo. Včasih (v starih časih) so ljudje bolj skrbeli za ptice. Ne le zimске krmilnice tudi gnezdnice so jim pripravljali, živeli so v tesnem sožitju. Danes pa gnezdnice v sadovnjaku že redko vidimo, kaj se, da bi na ptice mislili že pri gradnji hiše ali drugih poslopij. Koristno delo ptic smo nadomestili s kemijo, če pa si želimo ptice, si ptico kupimo skupaj s kletko, ali pa, da bo še udobneje, njihovo petje posneto na kaseti. Zadoštujejo nam psi, mačke, hrčki in podobni prijatelji iz živalskih vrst. Spisek ogroženih ptičjih vrst pa se iz dneva v dan povečuje. Ne, nismo prijazni! Moramo pa tudi priznati, da zanimanja za ptice nihče ne spodbuja. Če hočemo živeti s pticami in jim pomagati, moramo o njih veliko vedeti in zato tudi gnezdnice prav pripraviti. Na sliki je le ena od vrst gnezdnic, ki je najpogostejša in jo uporabljajo največje število ptic duplaric. Najpomembnejša je odprtina, ki mora biti za posamezno vrsto ptic do milimetra natančna. Za veliko senico na primer 32 milimetrov, za čopasto senico, plavčka in še nekaj drugih pa 26 milimetrov. Če hočemo privabiti večje ptice pa mora biti odprtina večja ali pa gnezdnica drugače pripravljena.

Razmišljamo o tem. Pomislimo, da ne gre slabo le nam ljudem. Kljub temu se veselimo pomladi, veselimo se skupaj s pticami in zaželimo jim veliko zdravega naraščanja.

Besedilo in slika S. G.



# ZAVOGLJE, SOSTRO...

V prejšnji številki smo si med sprehodom skozi Zadvor ogledali del krajevne zgodovine in korenine nekaterih zadvorskih družin. Strnjena zgodovina te vasi še ni bila objavljena, razen najnovejše, ki pa je bila zaradi povojnih razmer dokaj enostranska.

Tokrat si bomo ogledali najmanjšo vas tega okoliša, Zavoglje, ki ima le 14 hiš. Vas je hkrati najmanjša vas ravninskega dela naše občine. Leži ob sotočju Ljubljane in Dobrunjščice. Zgodovinarji menijo, da stoji na nekdanji rimski nekropoli.

Vas Zavoglje je sredi 12. stoletja pripadala, tako kot druge vasi ljubljanske kotline, gospostvu ljubljanskih grofov Spanheimov, ki so na Kašelskem hribu leta 1015 zgradili grad in imeli tu svojega ministeriala, Artolfa II. Scharfenberga (Ostrovharja).

Vas, kjer naj bi v 13. in 14. stoletju zgradili cerkev, je bila videti neurejena, kot je še danes. Tip slovenske vaške arhitekture, ki ni trpela usklajenosti, omejevanja in reda, do ga imele vasi nemškega priselivnega vala nekaterih gorenjskih vasi.

S postavitev cerkve – postavili so jo

plemenitniki Gallenbergi – je vas postala pomembna protiutež cerkvi sv. Lenarta v Sostrem; ta je bila podružnična cerkev šmarske župnije, v kateri so gospodarili precej nasilni in neprijetni sosedje, grofje Višnjegorski.

Da je bila vas resnično pomembna, pove tudi dejstvo, da je bilo Zavoglje vse do začetka 19. stoletja na vseh zemljevidih tedanje Kranjske, toda pod imenom St. Ulrich in ne pod imenom Zavoglje, ki se pojavi šele pozneje.

Današnja cerkev je posvečena sv. Urhu in sv. Marku. Prvemu so se priporočali za srečno zadnjo uro, drugemu pa kot zaščitniku kmetov in proti kugi. Nekdaj je bil Sv. Urh med najbolj čaščenimi svetniki na Slovenskem, posebno še v času turških vpadov; posvečenih mu je bilo kar 85 cerkva.

Cerkvena zasnova da jasno vedeti, da sta tu nekoč druga ob drugi stali dve cerkvi s samostojnim prezbiterijem in ladjo, toda skupnim notranjim zidom. Manjša je bila posvečena sv. Marku, večja pa sv. Urhu. Po vsej verjetnosti je prva stala cerkev sv. Urha, saj je ta tako kot novodošli plemenitniki Gallenbergi svetnik nemškega

rodu. Sv. Urh (Ulrich 890 – 973) je bil rojen v Augsburgu, severno od Münchna, in je imel velike zasluge za zaustavitev obrskih vpadov na memška, pa tudi slovenska tla. Zato toliko posvetitev ravno temu svetniku in v časih, usodnih za slovenski narod.

Turški vpadi na slovenska tla, ki so se začeli leta 1408, so prav gotovo vplivali na to, da so okoli cerkve utrđili zid in v neposredni bližini, na sedanjem posestvu Franca Porente, zgradili protiturški tabor, v katerega so se zatekali vaščani Zavogelj, Zadvoja in Sostrega. Predvsem se cerkev omenja leta 1529, ko naj bi jo požgali Turki. Iz tistih dni obstaja ustno izročilo, ki je globoko zakoreninjeno med tukajšnjimi ljudmi in pravri, da so Turki po osvojitvi cerkve in taborov v cerkvi nastanili konje in cerkev spremenili v konjušnico. Zaradi nepazljivosti stražarjev se je v cerkev prithotapil cerkvenik (mežnar) in konjem z voskom namazal zobe. Prihodnje dni konji niso hoteli ne jesti ne piti. Turki (iz Bosne) so nato obdolžili svetnika, da jih kaznuje, ker so skrunili krščansko svetišče. Drugi dan so že na vse zgodaj zapustili cerkev in zadnji konj, ki je šel skozi vrata, je vanja brcnil in od tedaj se v vratih pozna odtis kopitaa. Turški vojak pa je iz jeze, ker jim je ju svetnik tako zagodel, z mečem večkrat udaril po njih. Tudi ta izsek s sabljo se v vratih dobro pozna. Kdor bo cerkev obiskal, bo lahko videl

oba odtisa in slišal potrdilo cerkvenika, da je bilo tako.

Cerkev je vnovič posvetil ljubljanski škof Tomaž Hren leta 1604; zakaj, ni znano. Prav gotovo pa je bila že tedaj bogato kamnoseško okrašena, kar kaže na to, da so bili plemeniti Raspi, ki jim je takrat cerkev pripadala, zelo bogati.

V cerkvi je v 17. stoletju stal tudi kip sv. Roka, ki je bil prav tako kot Sv. Marko zaščitnik proti kugi. Ko je na Kranjskem v tem stoletju razsajala kuga, je imela cerkev veliko obiskovalcev, posebno še ob nedeljah po Sv. Roku. Zaradi tega se je razvila božja pot in to je zahtevalo večjo notranjost cerkve. Tako so po vsej verjetnosti leta 1635 podrli notranji zid in cerkvi združili. Takrat je cerkev dobila tudi današnji zvonik, leta 1839 pa po predelavi tudi pevski kor.

Včasih je bila notranjost cerkve poslikana s freskami in geometriskimi liki. Freska je bila tudi na zahodni zunanji strani cerkve, a je bila tako slabo ohranjena, da je ni bilo moč obnoviti, kljub večkratnim prizadevanjem.

Cerkev je bila v velikem potresu 1895. leta močno poškodovana in takrat je ladja pred oltarjem Sv. Marka dobila sedanji raven strop. V notranjosti je pred glavnim oltarjem zanimiv klečalnik, ki je bil narejen leta 1909 iz rdečega betona z vmešanimi ribjimi luskinami, ki se ob svetlobi svetijo kot majhni diamanti. V cerkvi je od

leta 1960 kip Device Marije, ki je stal v kapelici v Sostrem pri Znamenjsku, ki pa je bila leta 1959 podrt.

Na zahodni zunanji strani cerkve je kamnit relief; predstavlja bradatega moža, ki plava v reki in nosi na hrbtu otroka, ki kliče na pomoč. Domačini pravijo, da je relief dal vgraditi pred več stoletji njihov zemljiški gospod kot spomin na otroka, ki je utonil v Ljubljani. Na severni strani je vgrajen še en relief v obliki križa postavljene glave različnih starosti in pa rimski kamen, ki nosi napis Corona Cetertiatia.

Cerkev je bila večkrat obnovljena, zadnjič v letu 1991, ko jo je Zavod za spomeniško varstvo temeljito obnovil, tako da je resnično vredna ogleda in gotovo sodi med najlepše stare sakralne spomenike naše občine.

K cerkvi sodi tudi pokopališče, ki je bilo popolnoma obnovljeno leta 1989. Na njem stojijo le litoželezni križi, ki so jih ljudje pri pokopu postavljali pred več kot 100 leti. Ta zbirka se še dopolnjuje in bo muzej litoželeznih križev na prostem.

Vas je bila dolgo časa precej zanemarljena, a se je s prenovo cerkve tudi sama začela prenavljati in upati je, da bo postala tako urejena, kot je njihova cerkev, na katero so zelo ponosni. Vsekakor bo ogled Zavogelj in zavogeljske cerkve obogatil vedenje o naši občini.

(se nadaljuje)  
Edvard Svetek